

Олеся Павлюк,
аспірантка,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ПОЛІТИКА США ЩОДО ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН ПІД ЧАС ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАЦІЇ Р. РЕЙГАНА

Анотація. У статті досліджуються зовнішньополітичні підходи та засоби налагодження двосторонніх відносин Вашингтону та Тегерану і фактичне запровадження політики «стримування» США щодо Ірану. Автор підтверджує, що близькосхідний вектор зовнішньої політики США був сформований відповідно до трьох найбільших безпекових викликів у регіоні та ролі Ірану в них, зокрема: ірано-іракської війни 1980-1988 рр., ізраїльського вторгнення в Ліван 1982 р. і викрадення американських заручників у Бейруті 1982 року.

Передумови та хід ірано-іракської війни стали яскравим наслідком суперечностей між регіональними та світовими лідерами на Близькому і Середньому Сході. Фактично з початку 1980-х рр. це військове протистояння суттєво впливало на відносини США з ІРІ. В контексті цього, ключовим моментом стала неприхована підтримка США іракської сторони та її керівництва.

Адміністрація Р. Рейгана продовжила зовнішньополітичний курс Дж. Картера і вбачала в Радянському Союзі найбільшу загрозу для регіону Перської затоки, зокрема через військову інтервенцію в Афганістан та його тісні зв'язки з такими радикальними країнами як Лівія та Сирія. До революції 1979 р. Іран мав вирішальне значення для інтересів США на Близькому та Середньому Сході. Однак, після Ісламської революції, Ісламська республіка стала периферією для американських пріоритетів у цьому регіоні.

Ключові слова: зовнішня політика, зовнішньополітичний курс США, Іран, ірано-іракська війна, політика «стримування», адміністрація Р. Рейгана.

Передумови та хід ірано-іракської війни стали яскравим наслідком суперечностей між ключовими регіональними лідерами на Близькому і Середньому Сході. Фактично з початку 1980-х рр. це військове протистояння суттєво впливало на відносини США з ІРІ. У контексті цього, ключовим моментом стала неприхована підтримка США іракської сторони та її керівництва.

До революції 1979 р. Іран мав вирішальне значення для інтересів США на Близькому та Середньому Сході. У першу чергу, як прифронтна держава з протяжним 2000-км кордоном з Радянським Союзом, а також як плацдарм для американської розвідки. Крім того, Іран був однією з небагатьох мусульманських країн, яка визнала Ізраїль, і експортувала йому нафту. Однак, як вважає директор регіональних стратегічних програм Центру Ніксона та експерт Ради національної безпеки за адміністрації Р. Рейгана Дж. Кемп, після Ісламської революції, Іран став периферією для американських пріоритетів у цьому регіоні [18, с. 134].

Метою статті є дослідити політику США щодо Ісламської Республіки Іран під час керівництва адміністрації Р. Рейгана, яка здійснювалась відповідно до стратегії «стримування».

Сполучені Штати не виконали повною мірою всі свої зобов'язання перед ІРІ відповідно до Алжирських домовленостей 1981 р. Скасувавши санкції, введені президентом Дж. Картером відносно Тегерана, Вашингтон не розморозив іранські активи, розміщені в американських фінансових інститутах [14, с. 105]. У свою чергу, у період свого правління президент Р. Рейган продовжував дію надзвичайних економічних заходів стосовно Ірану, введених Дж. Картером, з причини того, що міждержавні зв'язки між країнами так і не були нормалізовані.

Отже, дана угода не стала основою для врегулювання американо-іранських відносин на початку 1980-х рр. Іранський уряд з метою посилення своїх зовнішньополітичних позицій продовжував спонсорувати терористичні дії радикальних екстремістських організацій на Близькому Сході, завдаючи тим самим шкоду американським інтересам.

В умовах швидкого просування СРСР у регіон Близького та Середнього Сходу адміністрація Р. Рейгана розробила концепцію «стратегічного консенсусу», основною метою якої було переконати країни регіону відкласти на друге місце локальні місцеві проблеми безпеки і об'єднатися з США у боротьбі проти Радянського Союзу і країн регіону, які його підтримують [16, с. 99]. Проте, це йшло у розріз із стратегічними інтересами країн Перської затоки. Регіональні та внутрішні проблеми мали набагато важливіше значення, ніж зовнішні загрози від Радянського Союзу.

Відчуваючи силу впливу США на міжнародні відносини, президент проголошує 16 лютого 1985 р. «доктрину Рейгана», яка зводилася до підтримки адміністрацією Президента антикомуністичних рухів у країнах третього світу. Доктрина також отримала назву «неоглобалізму», оскільки її метою було досягнення глобального впливу США.

Найбільш нестійкий період у відносинах між Сполученими Штатами та Іраном були 1980-ті рр. Відносини США з Ісламською республікою під час адміністрації Р. Рейгана, як вважає Дж. Кемп, пройшли через чотири етапи: байдужості, ворожості, співпраці і вкінці протистояння [18, с. 135].

23 жовтня 1983 р. вантажівка з вибухівкою, водій якої за національністю був іранцем, прорвалася через захисну огорожу і вибухнула в центрі розташування казарм американських морських піхотинців в Бейруті. 241 американський військовий загинув, багатьох було поранено. Через кілька тижнів після терактів у Бейруті вибухнув біля американського посольства в Кувейті інший автомобіль з вибухівкою. Ще чотири теракти були здійснені в окремих районах на території Кувейту, зокрема, в житловому районі для службовців американської корпорації «Райфеон». Вибухи забрали шість

життів і поранили 80 осіб. Відповідальність взяла на себе організація «Ісламський джихад», яку спонсорував Іран [19].

Слідом за цим ряд американських громадян були викрадені на території Бейрута. Щоб змусити Сполучені Штати припинити військову присутність в Лівані, «Хезболла» з 1982 р. почала викрадати американців, серед заручників був начальник ліванського відділу ЦРУ в Бейруті В. Баклі, який був захоплений і вбитий в 1984 р. [10, с. 51].

Упродовж 80-х рр. ХХ ст. «Хезболла» за підтримки ІРІ захопила в заручники 17 американців і 70 громадян західноєвропейських держав. Іран розглядав свою підтримку екстремістських радикальних організацій на Близькому Сході як засіб нанесення «удару» по інтересам Сполучених Штатів та Ізраїлю [5, с. 6].

У річному звіті державного департаменту США «Моделі глобального тероризму» за 1983 р. повідомлялося, що відповідальними за напади терористів-смертників на американське посольство, казарми американських і французьких збройних сил у Бейруті є радикальні ліванські шиїтські організації та «Ісламський джихад», які не обійшлися без іранської підтримки. Таким чином, з 1983 р. Ісламська Республіка Іран починає фігурувати у списку країн, що підтримують міжнародний тероризм, який складав Державний департамент США.

На початку ірано-іракської війни у вересні 1980 р. США не мали чітко вираженої позиції щодо безальтернативної підтримки у протистоянні прорадянського Іраку чи антиамериканського Ірану. Адміністрація Р. Рейгана заявляла на початку війни про нейтралітет, який відображав стратегічні, економічні і політичні інтереси США: у тому числі відмову від продажу зброї обом сторонам; підтримку міжнародних зусиль щодо посередництва у вирішенні конфлікту; підтримку безпеки Перської затоки та проти поширення військових дій [11, с. 47].

Проте іранська теократична верхівка зосередила свої військові сили біля р. Шатт-ель-Араб – водного шляху на кордоні з Іраком. Побоюючись

наступу Ірану, що могло загрожувати слабким нафтовидобувним монархіям Перської затоки, Йорданії і навіть Ізраїлю, США переглянули свій нейтралітет, надавши перевагу більш прогнозованому Іраку у ірано-іракській війні. Центральне розвідувальне управління і Оборонне розвідувальне управління надавали С. Хусейну допомогу у бойовому плануванні, тактичному плануванні для нападів з повітря, а також інформацію щодо розгортання іранських військ та супутникові знімки [20].

Ірак декілька разів під час війни використовував хімічну зброю проти Ірану і у 1988 р. також застосовував отруйний газ проти курдського населення на півночі Іраку. Адміністрація Р. Рейгана засудила дії Багдаду, вимагаючи від С. Хусейна обіцянки відмовитись від хімічної зброї. Проте, адміністрація виступила проти законопроекту Конгресу, який мав накласти економічні санкції на Ірак, вважаючи це непродуктивним з точки зору здатності США впливати на Багдад [10, с. 55].

Конфлікт між Іраном та Іраком у кінцевому підсумку перетворився на криваву і затяжну війну. Віце-президент Інституту Като Дж. Хілі розглядає відносини США з Іраком як «нешадну *realpolitik*: адміністрація Р. Рейгана розглядала С. Хусейна в якості основної противаги Ірану і підтримали диктатора в його кривавій восьмирічній війні з Ісламською республікою». За адміністрації Р. Рейгана Ірак був виключений зі списку Держдепартаменту держав, що підтримують терористів, були відновлені дипломатичні відносини і надавалося сприяння для розвідки, що «мало життєво важливе значення для поведінки Іраку у війні» [9]. Як вважають науковці Т. Карпентер та М. Інносент, сприяння якомога більшому послабленню суперниками один одного розглядалось найбільшим інтересом США у ході війни, оскільки жодна з країн не змогла стати гегемоном у регіоні і перешкодити поширенню американського впливу на Середньому Сході [6, с. 58].

На початку 1983 р. Сполучені Штати також ініціювали операцію «Непохитність» (англ. Operation Staunch) – офіційний план, спрямований на

співпрацю з іншими країнами щодо відмови постачання зброї до Ірану, в тому числі оснащення з США для іранських військовослужбовців, які були натреновані та озброєні Сполученими Штатами під час їх тісної співпраці з шахом. Вже 14 січня 1983 р. Держдепартамент проінструктував американські посольства в країнах, які могли експортувати зброю Тегерану, щоб вони попередили їх уряди «припинити постачання зброї до Ірану через велику зацікавленість міжнародної спільноти у досягненні перемовин щодо закінчення Ірано-Іракської війни» [12, с. 159].

Проте під час свого другого терміну, адміністрація Р. Рейгана здійснює таємні контакти з Іранською верхівкою. Така ініціатива, на думку Дж. Кемпа, базувалася на помилковому переконанні, що іранський режим включав деяких «поміrkованих» політиків, які були готові співпрацювати зі Сполученими Штатами – у той час, коли інші прагнули до союзу з СРСР [18, с. 135].

Вбачаючи безперспективність у здійсненні політики ізоляції відносно ІРІ у 1984 р., адміністрація Р. Рейгана вирішила переглянути свою зовнішньополітичну стратегію щодо Тегерану. При цьому Р. Рейган припускав встановлення політико-економічних відносин з «поміrkованими» представниками іранського уряду, які, на його думку, могли б вплинути на пом'якшення антиамериканської політичної лінії Тегерану, припинити надання Іраном підтримки терористичним організаціям на Близькому Сході, сприяти припиненню ірано-іракської війни і гарантувати, що ІРІ не підпаде під радянський вплив [21, с. 4].

Директор відділу у справах Близького Сходу Ради з національної безпеки Сполучених Штатів Дж. Кемп у меморандумі на ім'я голови ради Р. Макфарлейна запропонував, з одного боку, активізувати агентурну діяльність в Ірані, а з іншого – налагоджувати контакти з істеблішментом ІРІ. На думку Р. Макфарлейна, відновлення американо-іранського діалогу було б важливою подією для національних інтересів Сполучених Штатів. Важливість американських інтересів відносно Ісламської Республіки Іран

виходив з геополітичного положення Тегерану, між Радянським Союзом і Перською затокою. Тому, за допомогою поліпшення відносин з Іраном Радянський Союз міг розширити свою присутність в регіоні Перської затоки, тим самим поставити під свій контроль транзит вуглеводневих ресурсів на світовий ринок [21, с. 5].

У Вашингтоні також були занепокоєні введенням радянських військ в Афганістан. У разі такого сценарію розвитку подій інтереси США могли бути істотно ослаблені в регіоні Близького Сходу. І це як наслідок сприяло б послабленню економічного потенціалу західних держав. Налагодивши зв'язки з ІРІ, Рада національної безпеки і ЦРУ розраховували, крім усього іншого, знайти посередників для переговорів з питань звільнення американських громадян, захоплених в заручники терористичними організаціями на Близькому Сході. У 1984 р. ЦРУ здійснило спроби встановити контакт з іранськими «поміркованими» представниками та за посередництва Ізраїлю продати ракети американського виробництва, здійснюючи стратегії обміну «зброї-на-заручників».

24 січня 1986 р. був розроблений американський план операції під назвою «Відновлення». Передбачалося, що вона почнеться з передачі США Ірану розвідувальної інформації про іракські збройні сили. Після цього міністерство оборони Сполучених Штатів повинно було передати 1000 ракет «ТОУ» в розпорядження ЦРУ, яке переправило б їх з США до Ізраїлю, а звідти до Ірану. На наступний день іранці повинні були сприяти звільненню американських громадян, захоплених в заручники в Бейруті, після чого Вашингтон організував би постачання ще 3000 ракет «ТОУ» в ІРІ. Перша партія 500 ракет «ТОУ» була доставлена 18 лютого 1986 р., а друга – 27 лютого 1986 р. Але ніхто із заручників не був звільнений [1, с. 160].

3 листопада 1986 р. про американо-іранські незаконні зв'язки стало відомо міжнародній громадськості. У цей день у ліванському журналі «Аль-Шира» були опубліковані матеріали про візит американської делегації в ІРІ. Джерелом «витоку» сенсаційної новини, можливо, були іранські

«помірковані» керівники, які усвідомили, що вище керівництво Тегерану не пробачить їм зв'язків з «Великим сатаною» і поспішили відвести удар від себе. У Сполучених Штатах повідомлення викликало велике обурення, оскільки таємна програма з постачання зброї до Ірану, яка направлялась спочатку через Ізраїль здійснювалась всупереч офіційній політиці з заборони озброєння та операції «Непохитність». Гроші, отримані від продажу зброї в Іран, таємно зберігалися у швейцарських банках для фінансування КонTRAS, антикомуністичного угруповання в Нікарагуа. Детальна інформація про справу Іран-КонTRAS була виявлена в 1987 р. і стала одним з найбільших політичних скандалів у історії США [15, с. 31].

Директор Центру трансатлантичної безпеки, керівник відділу з близькосхідних питань Ради національної безпеки в адміністрації Дж. Картера, Р. Хантер вважає, що стратегія обміну «озброєння-на-заручників» була важливою через своє значення для регіону Перської затоки і політики США у стратегічно важливих регіонах [11, с. 49]. На думку підполковника Корпусу морської піхоти США Р. Белла, постачання зброї до Ірану можна пояснити двома стратегічними міркуваннями. По-перше Ізраїль, згідно з джерелами першим вказав американському уряду на важливість постачання зброї до Ірану, мабуть, діяв на основі своєї давньої «периферійної політики», коли ще намагався підтримувати добрі стосунки з іранським керівництвом. По-друге, стратегічно важливим було для США налагодити відносини з Ісламською республікою [4]. Як і його попередники, президент Р. Рейган був стурбований наступом Радянського Союзу на американські інтереси на Середньому Сході, а після вторгнення в Афганістан, СРСР міг взяти курс на Іран, а згодом і контроль над регіоном Перської затоки.

Згодом, після скандалу щодо справи «Ірангейт» в 1986 р. економічні відносини між Сполученими Штатами і ІРІ в 1987-1988 рр. істотно ускладнилися. 29 жовтня 1987 р. президент Р. Рейган підписав указ № 12613, в якому підкреслювалося, що Іран надавав підтримку міжнародним терористичним організаціям на державному рівні [8]. На підставі цього указу

в Сполучених Штатах була введена заборона на ввезення товарів іранського виробництва. Кінцевою метою Вашингтону було скорочення надання Іраном фінансової допомоги міжнародним терористичним організаціям за рахунок доходів від експорту [21, с. 6]. Білий дім заборонив імпорт іранських товарів загальною вартістю в 1 млрд. дол. Американським нафтовим компаніям також було заборонено імпортувати іранську нафту в Сполучені Штати для споживання, але їм дозволили продовжувати купувати іранську нафту для неамериканських ринків через їхні закордонні філіали [2, с. 190]. Введені США санкції щодо ІРІ змусили Тегеран шукати нових економічних партнерів. Однак, Іран навмисно уникав традиційних, дореволюційних постачальників товарів із Західної Європи (Німеччина, Франція і Великобританія) і Японії. Керівництво ІРІ в цей час вважало, що американський політичний вплив зможе перешкоджати вільній торгівлі між Іраном і Японією або Західною Європою. Таким чином, економічні зв'язки Ірану зі Сполученими Штатами значно скоротилися, а торгівля та економічні відносини з невеликими європейськими країнами, Східною Європою і ісламськими державами вийшли на перший план [13, с. 15].

На початку 1987 р. Ірак атакував іранські нафтові судна та термінали для того, щоб зменшити можливості Ірану фінансувати війну. Сполучені Штати не були проти таких дій, адже перемога ІРІ не належала до числа інтересів США. Проте Іран розпочав у відповідь «танкерну війну» проти Іраку, погрожуючи державам РСАДПЗ, особливо Кувейту, який підтримував Ірак економічно і політично. Бомбування вплинули на нафтові постачання з Перської затоки. Адміністрація Р. Рейгана розуміла, що підтримуючи держави РСАДПЗ, вона дистанціюється з Іраном. Якщо ж намагатиметься примиритися з ІРІ, то не зможе захистити країни Перської затоки.

Тому у середині 1987 р. адміністрація Р. Рейгана розпочала операцію «Щирі наміри» з конвоювання кувейтських танкерів у Перській затоці, які були перереєстровані під американський прапор. 16 жовтня 1987 р., танкер Sea Isle City під американським прапором був підбитий в кувейтських водах

іранською протикорабельною ракетою Шовкопряд, під час чого було поранено 18 осіб [18, с. 136]. Адміністрація Р. Рейгана здійснювала операцію з конвоювання кувейтських танкерів, маючи більше політичні, ніж військові мотиви: блокувати будь-які вигоди СРСР від війни на Середньому Сході, підтримати Ірак у конфлікті з ІРІ і переконати арабські держави в Перській затоці, що продаж зброї до Ірану було аберацією [11, с. 50].

Хоча Вашингтон не бажав поглиблювати конфлікт з Іраном і не мав наміру втрачати свій вплив у Перській затоці, проте, у Конгресі почалися побоювання щодо операції «Щирі наміри» та військово-морських розгортань. Конгрес не раз посилався на Закон про військові повноваження 1973 р., який обмежував повноваження президента та встановлював термін у 60 днів для участі збройних сил США у операціях закордоном, після закінчення яких Конгрес або санкціонував їх подальшу присутність, або сили повинні бути виведені з регіону. Проте Р. Рейган відстояв свою позицію, переконавши Конгрес, і не змінив напрямок зовнішньої політики США.

Цим було покладено початок постійної присутності військово-морських сил Сполучених Штатів в зоні Перської затоки. Військові кораблі США ескортували танкери і проводили пошук мін в районі Перської затоки. В результаті, флоти Ірану і США опинилися в небезпечній близькості один від одного. Це не могло не призвести до сутичок. У 1987 р. іранський військовий літак атакував, як стверджували іранці – помилково, американський есмінець «Старк», убивши 37 американських моряків. Трохи пізніше ВМФ Вашингтону знищив іранську нафтову платформу в Перській затоці у відповідь на ракетний обстріл ІРІ танкера, що йшов під американським прапором з Кувейту.

У середині квітня 1988 р. відбувся справжній морський бій між ВМФ США та Ірану. За кількістю кораблів дана військово-морська битва була найбільшою з часів Другої світової війни. Метою Білого дому було знищення іранських нафтових платформ у Перській затоці в якості відплати за підриг на іранській міні, встановленій в міжнародних водах, американського

фрегата «Самуель». У ході операції бойові кораблі і літаки Тегерану і Вашингтона використовували ракети і артилерію, проте перевага США в силах була відчутною. ІРІ втратила шість ракетних катерів, а Сполучені Штати лише один вертоліт-розвідник, який зазнав аварії в момент відходу з-під обстрілу.

Таким чином, саме адміністрація Р. Рейгана розпочала довготривалу політику стримування Ірану, яку продовжили наступні адміністрації. Вісім років ірано-іракської війни закінчилися Резолюцією 598 ООН про припинення вогню в серпні 1988 року. Іран був послаблений та військово і політично зруйнований: мільйони загинили, духовний лідер Р. Хомейні був хворий, іранське населення глибоко деморалізоване, а економічні втрати становили 350 млрд. дол. Також, очевидно, що підтримуючи Ірак, Вашингтон значно посилив ворожість серед іранського населення [7, с. 110]. Ірак відновлювався відносно швидко, оснащений потужною, досвідченою і добре навченою мільйонною армією. Американські політологи все більше висловлювали занепокоєння у зв'язку з наростаючою силою С. Хусейна і вже в серпні 1990 р. воно підтвердилось, коли іракські війська вторглися до Кувейту.

Висновки. Отже, оскільки на початку 1980-х рр. значно зросла загроза порушення безпеки на Середньому Сході, президентська адміністрація Р. Рейгана поступово розширює вплив США у Перській затоці. Про це свідчить еволюція зовнішньополітичної програми президента: продовжуючи «доктрину Картера», яка проголосила регіон Перської затоки життєво важливим для інтересів США і затвердила створення спеціального військового підрозділу для їх захисту, Р. Рейган реалізовує концепцію «стратегічного консенсусу», яка передбачала посилення американської політики на регіон Середнього Сходу та проголошує «доктрину Рейгана» для досягнення глобального впливу США. Також президент США реорганізовує, збільшує та вдосконалює військові підрозділи, які мали реагувати на воєнні дії у регіоні Середнього Сходу. І хоча Р. Рейган вбачав у поширенні впливу

Радянського Союзу найбільшу загрозу, його непокоїла внутрішня регіональна нестабільність, яка могла бути використана СРСР на свою користь. Ірано-іракська війна та скандал «Іран-Контрас» стали найбільшими викликами для адміністрації Р. Рейгана. Щоб компенсувати втрати американському іміджу від «Ірангейту», який завдав удару по довірі до США серед монархій Перської затоки, Р. Рейган трансформував регіональну політику у бік проведення тиску на ІРІ.

До основних інтересів Сполучених Штатів у цьому регіоні відноситься забезпечення доступу до запасів нафти і обмеження військового та політичного контролю СРСР над країнами Перської затоки. Ці інтереси мали вирішальне значення для просування американського впливу у регіоні. Отже, зовнішньополітичний курс президентських адміністрацій у 1980-ті рр. був сформований згідно з внутрішніми та зовнішніми загрозами до політичних, економічних і стратегічних інтересів Сполучених Штатів у Перській затоці.

Список використаних джерел та літератури

1. Худолій А. Вплив політичних стереотипів на зовнішньополітичний курс адміністрації Рейгана / Анатолій Худолій // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 486/487 : Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини.
2. Юрченко В. Н. Политика санкций Соединенных Штатов Америки в отношении Исламской Республики Иран / В. Н. Юрченко // Вестник Тюменского государственного университета. – 2009. – № 7.
3. Ansari A. Confronting Iran: The Failure of American Foreign Policy and the Next Great Crisis in the Middle East / Ali Ansari. – New York, 2006.
4. Bell R. Expansion of American Persian Gulf Policy by Three Presidents [Електронний ресурс] / Randy B. Bell // Marine Corps University Command and Staff College. – 1990. – Режим доступу: <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1990/BRB.htm>.

5. Byman D. Iran, terrorism, and weapons of mass destruction / D. Byman // Prepared remarks for the hearing entitled «WMD terrorism and proliferant states» before the Subcommittee on the prevention of nuclear and biological attacks of the homeland Security Committee. – 2005. – 8 Sept. – P. 3.
6. Carpenter T. The Iraq War and Iranian Power / Ted Galen Carpenter, Malou Innocent // Survival: Global Politics and Strategy. – 2007. – № 49 (4). – P. 68.
7. Carter R. Contemporary Cases in U.S. Foreign Policy: From Terrorism to Trade / Ralph G. Carter. – CQ Press College, 2010. – P. 110.
8. Executive Order 12613 – Prohibiting Imports from Iran, October 30, 1987 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.archives.gov/federal-register/codification/executive-order/12613.html>
9. Healy G. Conservatives Would Do Well to Resurrect Ronald Reagan’s Middle East Policy [Электронный ресурс] / Gene Healy // DC Examiner. – 2014. – 24 July. – Режим доступа: <http://www.cato.org/publications/commentary/conservatives-would-do-well-resurrect-ronald-reagans-middle-east-policy>
10. Honey and Vinegar: Incentives, Sanctions, and Foreign Policy / ed. Richard N. Haass, Meghan L. O’Sullivan. – Brookings Institution Press, 2000.
11. Hunter R. United States Policy in the Middle East / Robert F Hunter // Current History. – 1988. – № 87.
12. Inouye D. Report of the Congressional Committees Investigating the Iran-Contra Affair: with Supplemental, Minority, and Additional Views / D. K. Inouye, L. H. Hamilton. – [S. l.] : Government Printing Office, 1987.
13. Kavoussi M. The Postrevolutionary Iranian Economy: Opportunities and Constraints / M. Kavoussi // Business Economics. – 1988. – Vol. 23. – № 2.
14. Kravet D. Islamic Republic of Iran v. United States / D. Kravet // The American journal of international law. – 1989. – Vol. 83. – № 1.
15. McCormick J. The Iran Arms Sale and the Intelligence Oversight Act of 1980 / J. M. McCormick, S. S. Smith // PS: Political Science and Politics. – 1987. – Vol. 20. – № 1.

16. Peterson J. E. *Defending Arabia* / J. E. Peterson. – New York: St. Martin's Press Inc, 1986. – 218 p.
17. Resolution 616 (1988) Adopted by the Security Council at its 2818th meeting on 20 July 1988 [Электронный ресурс] / United Nations Security Council. – Режим доступа: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/541/43/IMG/NR054143.pdf?OpenElement>
18. *The Iran primer: power, politics, and U.S. policy* / ed. Robin Wright. – Washington, DC : United States Institute of Peace Press, 2010. – P. 134.
19. Thrall N. How the Reagan Administration Taught Iran the Wrong Lessons [Электронный ресурс] / N. Thrall // Middle East Review of International Affairs. Gloria Center. – 2007. – Vol. 11. – 5 June. – Режим доступа: <http://meria.idc.ac.il/journal/2007/issue2/jv1lno2a5.html>.
20. Tyler P. Officers Say U.S. Aided Iraq in War Despite Use of Gas [Электронный ресурс] / Patrick E. Tyler // The New York Times. – 2002. – 18 Aug. – Режим доступа: <http://www.intellectualltakeout.org/library/articles-commentary-blog/officers-say-us-aided-iraq-war-despite-use-gas>
21. United States policy toward Iran: hearings before the Committee on Foreign Relations, United States Senate, One hundredth Congress, first session, January 14, 16, 23, and 27, 1987. – Washington, 1987. – 1321 p.

THE US POLICY TOWARD THE ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN DURING THE REAGAN ADMINISTRATION

***Abstract.** The foreign policy approaches and methods of establishing bilateral relations between Washington and Tehran and the actual implementation of the US “containment” policy towards Iran are analyzed in the article. The author argues that the Middle Eastern vector of US foreign policy was formed according to the three security challenges in the region and Iranian involvement in them: the Iran-Iraq War 1980-1988, the Israeli invasion of Lebanon in 1982 and the kidnapping of American hostages in Beirut 1982.*

Background and progress of Iran-Iraq war were the result of striking contradictions between regional and world leaders in the Middle East. In fact, since the early 1980s, this military confrontation substantially affect the US relationship with IRI. In this context, the key point was the blatant US support of the Iraq and its government.

Reagan administration continued the foreign policy of J. Carter and considered the Soviet Union as the greatest threat to the Gulf region, including through military intervention in Afghanistan and its close ties with radical countries like Libya and Syria. In the Middle East, the White House has focused its efforts on negotiations on a peace treaty between Israel and Egypt in 1978. Before the revolution in 1979, Iran was crucial to US interests in the Middle East. First, as a frontline state with an extended 2000-km border with the Soviet Union, as well as a springboard for American intelligence. In addition, Iran was one of the few Muslim countries to recognize Israel, and exported oil to it. However, the after the Islamic revolution, Iran became the periphery to US priorities in the region.

***Keywords:** foreign policy, US foreign strategy, Iran, the Iran-Iraq war, “containment” policy, Reagan administration, strategy of changing “arms-for-hostages”.*

ПОЛИТИКА США В ОТНОШЕНИИ ИСЛАМСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ИРАН ВО ВРЕМЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АДМИНИСТРАЦИИ Р. РЕЙГАНА

***Аннотация.** В статье исследуются внешнеполитические подходы и средства налаживания двусторонних отношений Вашингтона и Тегерана и фактическое введение политики «сдерживания» США в отношении Ирана. Подтверждено, что наибольшим интересом США в ходе ирано-иракской войны рассматривалось содействие как можно большему ослаблению соперниками друг друга, чтобы ни одна из ближневосточных стран не смогла стать гегемоном в регионе и помешать распространению американского влияния в Персидском заливе.*

Установлено, что поскольку в начале 1980-х гг. значительно возросла угроза нарушения безопасности на Среднем Востоке, президентская администрация Р. Рейгана постепенно расширяет влияние США в Персидском заливе и реализует концепцию «стратегического консенсуса», которая предусматривала усиление американской политики в регионе и провозглашает «доктрину Рейгана» для достижения глобального влияния США.

Ключевые слова: *внешняя политика, внешнеполитический курс США, Иран, ирано-иракская война, политика «сдерживания», администрация Р. Рейгана, стратегия обмена «оружия-на-заложников».*